

ЩОДО АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ (ЛИСТОПАД 2023)

У листопаді 2023 року відбувся круглий стіл «Проблемні питання виплати додаткової грошової винагороди військовослужбовцям та включення виплат до грошового забезпечення для подальшого розрахунку пенсії». Участь у круглому столі, крім членів Центру, взяли представники Міноборони, Апарату Головнокомандувача та Держприкордонслужби.

Довідково. Захід, організований Центром надання методичної допомоги та координації волонтерського руху адвокатів з правового захисту військовослужбовців при НААУ, проходив 24 листопада.

Справи, пов'язані із виплатою військовослужбовцям додаткової винагороди відповідно до постанови КМУ від 28.02.2022 № 168, адвокати почали системно вести рік тому. І наявна судова практика (а це близько п'яти тисяч рішень) свідчить про відсутність єдиної правової позиції.

Так розглядалися питання позбавлення виплати додаткової грошової винагороди військовослужбовцям на підставі положень визначених у телеграмі міністра оборони від 25.03.2022 №248/1298, пункт 10 якої передбачає, що до наказів про виплату додаткової винагороди слід не включати військовослужбовців, які вчинили дії (бездіяльність), які мають ознаки адміністративного або кримінального правопорушення - за місяць, у якому здійснено таке правопорушення. І, ухвалюючи рішення у спорах, деякі суди посилаються на цей документ.

Довідково. Згідно зі ст. 64 Конституції, конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. Але із введенням воєнного стану права військовослужбовців на отримання додаткової грошової допомоги обмежені не були.

Учасники круглого столу зазначили, що відповідно до правової позиції Верховного Суду, викладеної в постанові від 21.11.2018 у справі № 824/166/15-а, держава не може відмовляти у здійсненні особі певних виплат у разі чинності законодавчої норми, яка їх передбачає, та відповідності особи умовам, що ставляться для їх отримання. Але ані положення Кодексу України про адміністративні правопорушення, ані Дисциплінарного Статуту ЗС, не передбачають можливості позбавлення військовослужбовця права на отримання додаткової грошової винагороди за участь у бойових діях. Крім цього, варто враховувати, що нормативно-правові акти Міноборони підлягають державній реєстрації. Тому рішення у формі телеграми та окреме доручення міністра оборони, на які у своїх висновках посилаються суди, не є нормативно-правовими актами, що можуть визначати умови виплат винагороди.

Окрім того аналізом судової практики ¹ за листопад 2023 року, у справах, що пов'язані із оскарженням в судовому порядку притягнення до дисциплінарної відповідальності за результатами проведенням службових перевірок у Збройних Силах України встановлено, що у справі № 520/26128/23 (рішення від 28 листопада 2023 р.) Харківський окружний адміністративний суд дійшов висновку, що притягненню військовослужбовця до матеріальної відповідальності повинно передувати саме службове розслідування, призначене на підставі відповідного наказу, у ході якого встановлюються обставини щодо неправомірних дій

¹ Єдиний державний реєстр судових рішень

військовослужбовця, причинного зв'язку між правопорушенням та виконанням військовослужбовцем обов'язків військової служби, вини військовослужбовця, порушень нормативно-правових актів, інших актів законодавства, причин та умов, що сприяли вчиненню правопорушення, у разі виявлення факту заподіяння матеріальної шкоди - причин виникнення шкоди, її розміру та винних осіб, крім випадків, якщо причини та умови, що сприяли вчиненню правопорушення, ступінь вини, розмір заподіяної матеріальної шкоди та інші обставини, які мають значення для прийняття рішення командиром (начальником) про накладення дисциплінарного стягнення».

Довідково. У відповідності до статті 84 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України прийняття рішення командиром про накладення на підлеглого дисциплінарного стягнення може передувати службове розслідування. Воно проводиться з метою уточнення причин і умов, що сприяли вчиненню правопорушення, та ступеня вини.

Тобто, хоча законом і визначено дискреційне право командира щодо призначення службового розслідування позиція суду зводиться до того, що притягненню до дисциплінарної відповідальності має обов'язково передувати службове розслідування.

Так, рішенням від 03 листопада 2023 року у справі № 520/12758/23 Харківський окружний адміністративний суд зазначив, що як вбачається з матеріалів справи, за результатами проведеної перевірки був прийнятий оскаржуваний Наказ, яким затверджено результати проведеної перевірки та притягнуто позивача до дисциплінарної відповідальності, без призначення службового розслідування, як це передбачено ст. 1 Розділу VII Порядку № 698 та Дисциплінарним статутом, протилежного матеріали справи не містять та відповідачем не спростовано.

Не призначення командиром військової частини, у даному випадку, службового розслідування за результатами службової перевірки, призвело до не з'ясування командиром фактичних обставин справи, ступеня вини позивача та не встановлено наявності у діях позивача складу дисциплінарного проступку. Отже, суд, дійшов висновку, що недотримання встановленої законодавством процедури ухвалення того чи іншого рішення, а саме: порушення процедури проведення службового розслідування тягне за собою скасування прийнятого наказу командира Військової частини полковника ОСОБА_2 № 1458 від 29.04.2023р. Про результати проведення службового розслідування та задоволення позовних вимог позивача у повному обсязі як похідних».